

Biblioteksplan för Jokkmokks kommun 2017-2018

1.1	INLEDNING	3
1.2	FOLKBIBLIOTEK	3
1.2.1	<i>Sveriges mest besöksintensiva kulturinstitutioner</i>	5
1.2.2	<i>Biblioteken i Norrbotten</i>	5
1.3	BESKRIVNING AV JOKKMOKKS KOMMUN	6
1.4	FOLKBIBLIOTEKSVERKSAMHETEN I KOMMUNEN	6
1.4.1	<i>Typ av bibliotek</i>	8
1.4.2	<i>Enkäter</i>	8
1.4.3	<i>Omsorgen</i>	8
1.4.4	<i>Barn och ungdomar</i>	9
1.4.5	<i>Barnomsorg och utbildning</i>	10
1.4.5.1	<i>Barnomsorg</i>	10
1.4.5.2	<i>Grundskola</i>	10
1.4.5.3	<i>Gymnasium</i>	11
1.4.5.4	<i>Vuxenstudenter</i>	11
1.4.5.4.1	<i>Kunskapens Hus</i>	12
1.4.5.4.2	<i>Samernas utbildningscentrum</i>	12
1.4.6	<i>Företag</i>	12
1.5	JOKKMOKKS KOMMUNBIBLIOTEKS UPPDRAG	13
1.5.1	<i>Det tillgängliga biblioteket</i>	14
1.6	SLUTORD.....	14
1.7	LITTERATURLISTA.....	15

Jokkmokks kommuns biblioteksplan

1.1 Inledning

Kommunbibliotekens roll i Norrbottens län är att vara berikande och inspirerande, de ska ge möjlighet till möten och pauser.

Folkbiblioteket är en grundförutsättning för demokrati, lärande och kulturell utveckling. Lagen säger att servicen ska vara avgiftsfri samt att biblioteken ska vara tillgängliga för alla. Medborgaren har rätt att få den litteratur hen behöver. Finns den inte hos det lokala biblioteket hämtas den från ett annat håll för en symbolisk summa. Biblioteket ska med andra ord tillfredsställa informationsförsörjningsbehovet i kommunen.

Biblioteket ska vara ”allmänhetens vardagsrum” – en mötesplats. Det ska vara öppet för alla och bidra till ett fritt meningsutbyte samt möjlighet för alla att inhämta och utbyta kunskap och information. Biblioteket erbjuder alltså inte bara möten människor emellan utan även genom de media som erbjuds. Därför måste det mediebestånd som finns på biblioteken hållas aktuellt. Som en del i bibliotekets roll som mötesplats är det viktigt med arrangemang i själva biblioteksrummet. Dels för att nyttja lokalerna, men också för att locka in både vana och ovana besökare.

Biblioteket ska vara ett självklart kunskapscentrum och informationscentrum för kommuninnevanorna. Folkbiblioteket ska fungera som ett komplement till skolbiblioteken. Lärandet är viktigt, alla åldrar och alla behov är lika betydelsefulla. Det är lika viktigt att tillhandahålla skönlitteratur som facklitteratur eftersom båda genrerna ger kunskaper och är personlighetsutvecklande. Bibliotekets kärnverksamhet är tillhandahållande av media.

1.2 Folkbibliotek

I Sverige har det livslånga lärandet betonats och stora utbildningssatsningar gjorts. Lärandet är viktigt, allas lärande, alla åldrar och alla behov måste beaktas. Folkbiblioteken, som är en kommunal verksamhet, har stor betydelse för människor som ägnar sig åt lärande och kompetensutveckling. De som mest intensivt deltar i lärande och kompetensutveckling använder oftast bibliotekens tjänster i sina studier, de lånar litteratur eller söker i databaser. För många är det lokala biblioteket också den naturliga studieplatsen.

Skolbiblioteken har en annan uppgift än vad folkbiblioteken har. Skolbiblioteken ska ingå som en resurs i det pedagogiska arbetet och behöver därför finnas i direkt anslutning till skolan. Skolbibliotekens främsta uppgift är att tillhandahålla den litteratur och det IT-stöd som behövs i undervisningen. Ett skolbibliotek fungerar också som en arbetsplats för skolans elever. Folkbibliotekets uppgift är att stödja det fria kunskapssökandet och stimulera till fri läsning, alltså det som sker utanför skolans ram. Folkbiblioteket fungerar också som ett komplement till skolbiblioteket.

Kommuner som satsar ekonomiskt på sin biblioteksverksamhet har en större efterfrågan på bibliotekstjänster än andra kommuner. Att satsa större resurser på biblioteksverksamheten är den viktigaste vägen till högre efterfrågan på bibliotekens tjänster.

En avgörande faktor är att det tillförs nya böcker. De tjänster biblioteken erbjuder utöver bokutlåningen påverkar efterfrågan positivt. Databastjänster och tidningsprenumerationer är viktiga för att öka efterfrågan på en kommuns bibliotekstjänster. För att få och bibehålla en hög barnboksutlåning bör kommuner dock satsa på att bevilja större anslag till biblioteken, öka personaltätheten i bibliotekens barn- och ungdomsverksamhet samt utöka det totala beståndet av barnböcker.

Förutom pappersböcker är en viktig del av utlåningen tidskrifter, elektroniska böcker (ljud- och textböcker), filmer och spel på DVD, musik och ljudböcker på CD. För att nå ut med information ska biblioteket marknadsföra sina tjänster och varor. Folkbiblioteken arbetar ständigt på att hänga med i den tekniska utvecklingen och vill kunna erbjuda litteratur och information i alla slags media. Internet och databassökning är en annan betydelsefull verksamhet som utvecklas.

I detta nya informationslandskap blir bibliotekariernas kompetens att vägleda och värdera information allt viktigare. Inom biblioteksvärlden kallas arbetet med att hjälpa besökaren att hitta riktig information för referensarbete. Genom referensarbetet ger bibliotekariens yrkeskunskaper frågeställaren ett större utbyte av bibliotekets resurser än vad hen skulle fått på egen hand. En annan viktig väg till informationen är en väl utförd katalogisering. Den hjälper läsaren att hitta till böckerna och tidskriftsartiklarna.

Service till låntagaren har vidgats under de senaste åren. Folkbiblioteken i Norrbottens län har tillsammans utvecklat 24-timmarsbiblioteket genom den nya gemensamma portalen bibblo.se som lanserades under mars månad 2015. Där informeras om öppettider, besökarna kan leta i katalogen, göra omlån, reservera böcker och låna elektroniska böcker och ljudböcker hem till sin egen dator eller handdator. Biblioteket kommer också med boktips till låntagarna och lägger ut tävlingar och information om vad som händer på biblioteket. Dessa tjänster är tillgängliga dygnet runt.

Biblioteket erbjuder kommuninnevånarna möjlighet att få upplevelser och aktiviteter som utvecklar personligheten, stärker självkänslan och frigör kreativiteten. Via biblioteket kan kommuninnevånarna få tillgång till litteratur på det språk de vill läsa. Bibliotekens viktigaste uppgift är att skapa intresse för böcker och läsning samt fungera som en informationscentral och kunskapskälla för medborgarna.

I biblioteken ska besökarna också kunna få en paus. Besökarna ska känna sig välkomna, de ska känna sig sedda och trygga. De ska i första hand hitta sin information själv, men när bibliotekspersonalen hjälper dem ska de känna sig delaktiga i sökandet av informationen.

Folkbiblioteken är mötesplatser för möten mellan människan och ordet, mellan nyfikenhet och kunskap samt mellan besökaren och personalen. Det är en av de få öppna platser i samhället där människor av alla slag kan mötas utan krav på ärende, utbildning, medlemskap eller pengar.

Bibliotek ska utgöra en skillnad i den enskilda människans liv, men bibliotek ska inte göra skillnad mellan individer. Därför är folkbibliotekens lokaler handikappanpassade och biblioteket erbjuder speciallitteratur till handikappade. Alla ska känna sig välkomna och alla ska få en få god service.

1.2.1 Sveriges mest besöksintensiva kulturinstitutioner

Folkbiblioteken är en av grundstenarna i svenskt kulturliv. De är Sveriges mest besöksintensiva kulturinstitutioner med cirka 88 miljoner besök per år.

1.2.2 Biblioteken i Norrbotten

Norrbottens län består av 14 kommuner. I varje kommun finns folkbibliotek, precis som Bibliotekslagen föreskriver.

Luleå är den största kommunen och därför finns möjlighet till fler bibliotek och mer verksamhet än de andra kommunerna i länet. I Luleå finns förutom folkbiblioteken Luleå universitetsbibliotek.

I Övertorneå finns Nordkalottbiblioteket, som innehåller en unik samling av litteratur, släkt- och arkivmaterial om trakterna norr om den 65:e breddgraden.

I Jokkmokk finns Ája – arkiv och bibliotek som har en specialsamling med litteratur om och av samer samt litteratur om fjällvärldens natur och kultur. Här finns också Samernas bibliotek, som i första hand är ett depåbibliotek med samisk litteratur.

Norrbottens länsbibliotek har ett regionalt ansvar för folkbiblioteken i länet. De ska bistå folkbiblioteken med rådgivning och handledning inom bibliotekens olika verksamhetsområden. De ska anordna fortbildning för bibliotekspersonal, följa biblioteksutvecklingen på nationell och internationell nivå samt verka för att tillgången på media- och Internettjänster vid länets folkbibliotek svarar mot kommuninnevärnarnas behov.

Folkbiblioteken i Norrbottens län samverkar, genom nätverksarbete, tillsammans med Norrbottens länsbibliotek kring flera olika frågor. De olika grupperna är: Bibblo.se, Polarbibblo.se, Medie- och transportgruppen, Systemförvaltning, Kommunikationsgruppen, Bibliografisk service/katalog, Läsluststrategi samt E-boksgruppen. Det är ett unikt sätt att arbeta och på flera håll i Sverige har bibliotek tänkt starta liknande samarbetsätt inom sina regioner. Barn- och ungdomsbibliotekarierna arbetar gemensamt för att utveckla sina verksamheter. Bibliotekscheferna i länet har också regelbundna träffar, där de diskuterar och arbetar för utveckling av biblioteksverksamheten i länet.

Under de senaste åren har Norrbottens länsbibliotek och folkbiblioteken i länet arbetat med ett marknadsföringsprojekt tillsammans med Vinter reklambyrå. Projektet har varit så framgångsrikt att andra län och även andra länder har velat köpa idén och logotypen. 2008 fick Biblioteken i Norrbotten, Greta Renborgs marknadsföringspris för projektet. Under arbetet med marknadsföringsprojektet formulerades ett manifest för biblioteken i Norrbottens län:

På biblioteket möter du unga och gamla, fattiga och rika, stormförälskade och hopplöst olyckliga, offer och mördare, hip hopare, rockstjärnor och symfoniker, hundar och flodhästar, din egen och andras kulturer och mycket mer.

Biblioteket är en mötesplats för dig som vill ha upplevelser. För dig som söker en berikande paus i tillvaron.

Det mesta får du låna gratis eller till ett symboliskt belopp.

Vi som jobbar här är alltid tillgängliga för att hjälpa dig hitta rätt personlig upplevelse.

Känn dig välkommen!

Folkbiblioteken arbetar ständigt med att hänga med i den tekniska utvecklingen och vill kunna erbjuda litteratur och information i alla slags media. Folkbiblioteken i Norrbottens län köper bland annat gemensamt in databaser till biblioteken. Detta görs för att minska kostnaderna för databaserna för varje enskilt bibliotek. Internet och databassökning är ytterligare en betydelsefull verksamhet som utvecklas.

1.3 Beskrivning av Jokkmokks kommun

Jokkmokks kommun har en stor geografisk yta, 19 477 kvadratkilometer. Det bor 5 072 (2015-12-31) personer i Jokkmokks kommun. Det blir mindre än 0,3 invånare per kvadratkilometer.

Folkmängden i kommunen har minskat med 17 personer sedan 2014.

Den största arbetsgivaren är kommunen. De flesta arbetar inom finns inom vård och omsorg, på andra plats ligger utbildning och forskning. Turism är en viktig näring i kommunen.

Jokkmokks kommun är en av de språkliga förvaltningsområdena för lulesamiska och nordsamiska. Det innebär att genom lagstiftning ges enskilda personer rätt att använda lulesamiska och nordsamiska i kontakter med förvaltningsmyndigheter och domstolar, i de geografiska områden där språken har använts av hävd och fortfarande används i tillräcklig utsträckning. Lagarna innebär också att kommunerna i förvaltningsområdena ska ge föräldrar möjlighet att placera sina barn i förskoleverksamhet där hela eller delar av verksamheten bedrivs på minoritetsspråket. Motsvarande gäller även för äldreomsorgen.

1.4 Folkbiblioteksverksamheten i kommunen

Jokkmokks kommunbibliotek svarar för biblioteksservice till kommunens invånare genom ett huvudbibliotek på centralorten, ett filialbibliotek i Vuollerim och föreningsdrivna utlåningsstationer i Porjus samt Murjek.

I maj 2003 brann det i Jokkmokks kommunbibliotek. Personalen har arbetat med att återställa bokbeståndet efter branden. Detta är ett arbete som tagit lång tid. En del böcker har inte gått att köpa tillbaka. Endast en del av de äldre böckerna har funnits på antikvariat.

Under år 2015 hade folkbiblioteken i kommunen 4,6 fysiska besök per invånare, en minskning med 1,4 sedan 2014 och 7,2 lån per invånare, en minskning med 0,4 sedan 2014.

Utlåningen av audiovisuella medier (bland annat ljudböcker och DVD) fortsätter att öka.

Fler får längre till biblioteken och klyftorna i biblioteksanvändningen och läsningen ökar. Män läser och använder biblioteken mindre än kvinnor.

Genom kommunens minoritetspraksgrupp har Jokkmokks bibliotek fått skyltar på lulesamiska och nordsamiska på utsidan av huset. I Jokkmokksrummet är hyllorna med litteratur på samiska skyltade på respektive språk.

Jokkmokks kommunbibliotek har ett samarbete med Ája – Arkiv och bibliotek och Samernas bibliotek. Samarbetet består bland annat i gemensamma bokmärken där adresser och öppettider står samt att personalen informerar om varandras verksamheter, bokbestånd och öppettider. Samernas bibliotek har hjälpt till att förmedla kontakter till översättare när skyltarna till Jokkmokksrummet skulle översättas från svenska till nordsamiska, lulesamiska och sydsamiska. På båda biblioteken hänvisas låntagare till det andra biblioteket ifall biblioteket inte själv kan ge den service låntagaren behöver. Ája – Arkiv och bibliotek och Samernas bibliotek har från januari 2015 öppet för allmänheten 4 timmar i veckan.

Kommunbiblioteken i Jokkmokks kommun har tillsammans öppet 46 timmar i veckan för allmänheten och under juni till augusti 34 timmar i veckan. Till detta kommer öppethållandet för skola och förskola, samt andra grupper, till exempel dagcenter. Den digitala servicen har utökats, däremot har vi inte möjlighet att hjälpa och utbilda alla låntagare att komma åt alla funktioner. Låntagarna har redan tidigare kunnat söka i bibliotekets katalog via webben och lämna igen böcker i återlämningslådorna dygnet runt. Nu kan de låna om och reservera via Bibblo.se som lanserades under mars månad 2015. Där informeras om öppettider, arrangemang och databaser. Besökarna kan leta i katalogen, göra omlån, reservera böcker och låna elektroniska böcker och ljudböcker hem till sin egen dator eller handdator. Biblioteket har också en Facebooksida som används för att nå ut med information av den mer informella typen som boktips till låntagarna, tävlingar och rolig information om vad som händer på biblioteket. Dessa två webbtjänster är tillgängliga dygnet runt. Bibliotekspersonalen finns tillgänglig under dagtid, även under de tider biblioteket är stängt. Låntagare, speciellt skolor och studenter ringer för att få hjälp med katalogsökningar, fjärrlån och att bibliotekspersonalen plockar ut böcker i särskilda ämnen åt dem.

När bibliotekspersonalen i Jokkmokk inte tjänstgör i utlåningsdisken ägnar de sig åt: Förberedelser inför bokade grupper, omvärldsbevakning, möten, bokbeställning, bokvård, reklamationer, kravhantering (försenade böcker), kontorsarbete, administration, organisera arrangemang, katalogisering, planering av verksamheten; svara på e-post med frågor till biblioteket; kontakt med skolor, förskolor och organisationer, bibliotekets hemsida ska hållas aktuell, marknadsföring, medieplanering, gallring, samarbeten (till exempel med biblioteken i Norrbottens län, Ája och Samernas bibliotek), återlämning och bokuppsättning av i hyllorna, frakt av böcker till Vuollerim, arbete i Vuollerim till exempel med gallring och hyllstädning.

Budgeten för folkbiblioteken i kommunen under 2016 är på 3 124 000 kronor. I tider med krympande resurser är det viktigt att värna om de goda resurser man har. Personalen är bibliotekets viktigaste resurs. Mer fortbildning för personalen vore en god satsning. Alla i personalen borde därför årligen åka på Bok- och biblioteksmässan.

Medieanslaget för folkbiblioteken i kommunen är år 2016 på 300 000 kronor. För dem inhandlas pappersböcker, elektroniska böcker, dagstidningar, tidskrifter, databaser, Daisy (böcker för låntagare med olika läshandikapp), CD-böcker, bok och CD, lättlästa böcker, DVD-filmer och spel. Alla åldersgrupper och flera språkgrupper måste tillgodoseas. Anslaget till inköp av böcker påverkar utlåningen. Om inköpen av böcker sjunker, så sjunker utlåningen och på sikt besöksantalet.

1.4.1 Typ av bibliotek

Utlåning av litteratur, både fack- och skönlitteratur, har en dominerande ställning för folkbiblioteken i Jokkmokks kommun. Beståndet består i första hand av pappersböcker och ska ge bibliotekets låntagare läsupplevelser och kunskaper.

Eftersom biblioteken ska vara en mötesplats är det viktigt med arrangemang i själva biblioteksrummet. Några gånger varje termin hålls arrangemang i folkbiblioteken i kommunen. Det kan till exempel vara författarbesök, poetry slam, berättarstunder eller boksläpp.

Det finns en aktiv verksamhet för barn (klassbesök, sagostunder mm) i biblioteken. Ibland arrangeras även verksamheter utanför bibliotekslokalerna, till exempel då vi åker ut till förskolorna och lånar ut barnböcker till barnens föräldrar när barnen ska hämtas. På så sätt får vi också nya låntagare.

Turism är en viktig näring i kommunen. Biblioteket fungerar till viss del som en enklare turistupplysning, speciellt när turistbyrån är stängd. Bibliotekshuset ligger nära busstationen, det är dit många turister anländer. Det är ofta resande kommer in i biblioteket för att fördriva tiden. Biblioteket ska vara en plats som erbjuder lite turistinformation. Men biblioteket har inte möjlighet att, och ska inte heller, ge samma service till turisterna som Turistbyrån.

Biblioteket har media för att täcka allas behov. Internetdatorer ska finnas att låna i bibliotekslokalerna. Biblioteket erbjuder hjälp till studerande, med bland annat fjärrlån och viss informationssökning. Tyvärr saknar biblioteken i Jokkmokks kommun lugna, avskilda studieplatser, men det finns bord där besökarna kan sitta och arbeta.

1.4.2 Enkäter

Idag är kommuninnevanorna i Jokkmokk nöjda med sina bibliotek. En enkät från december 2014 visar att besökarna på biblioteken i Jokkmokks kommun ger ett högt helhetsomdöme på biblioteksverksamheten. 78 personer i Jokkmokks kommun svarade på enkäten. 13,5 % av de som svarade var under 20 år. 61,4 % svarade att de kom för att låna böcker. 43,5 % besöker biblioteket 1 gång/vecka. 50,7 % instämmer helt med att den nya servicen att kunna låna och återlämna medier på valfritt folkbibliotek i Norrbottens län passar deras behov. 47,4 % instämmer helt med att medieutbudet passar deras behov. 70,8 % instämmer helt med att personalen är kunnig och 53,2 % instämmer helt med att personalen är inspirerande och 62,9 % instämmer helt med att personalen är lyhörd. 70,3 % instämmer helt med att personalen lever upp till förväntningarna. 14,1 % besöker bibblo.se 1 gång/vecka. Jokkmokks kommunbibliotek arbetar för att medborgarna ska vara fortsatt nöjda med biblioteken.

1.4.3 Omsorgen

Dagcenter samt enstaka boende med assistenter kommer regelbundet till biblioteket. Biblioteket har specialmedia som är anpassade till människor med läshandikapp. Vi har ett bra bestånd av lättlästa böcker och av Daisy, vilket är vad handikappomsorgen efterfrågar. I kommunens bibliotek finns det

tre Daisyspelare, för de särskilda Daisyskivor som produceras av Myndigheten för tillgängliga mediers bibliotek (MTM). Daisy fungerar som avancerade CD-böcker med möjlighet att lägga in bokmärken och den som lyssnar kan dessutom välja läshastighet.

Biblioteket har också tillstånd av MTM att skriva avtal med enskilda som har behov av tjänsten. Möjlighet finns då att få ett eget konto för att själv kunna ladda ner sin Daisy-bok. Kommunbiblioteket erbjuder också CD-böcker, lättlästa böcker och storstilsböcker. I biblioteket kan besökaren använda sig av ett förstoringsglas med lampa.

Biblioteket har utbildat läsombud på äldreboendena, inom psykvården och på Dagcenter. Läsombuden har lärt sig om lättlästa böcker, tidningar och samhällsinformation. De ordnar läsestunder med högläsning, berättar om lättläst samt ordnar biblioteksbesök. Biblioteket har deltagit i ett LL-projekt med lättläst och lättförstådd litteratur för vuxna.

Människor med funktionshinder skall ha tillgång till samma kultur som andra. Om kulturen inte är tillgänglig för alla skall den anpassas. Det innebär att lokaler och utbud skall vara tillgängliga. Bibliotekslokalerna i kommunen är handikappanpassade. Jokkmokks bibliotek har deltagit i ett projekt som hette ”Öka tillgängligheten för funktionshindrade”. Efter det gjordes en del förbättringar i lokalerna och genom projektet lärde sig bibliotekspersonalen mer om funktionshinder. I biblioteken i kommunen kan alla ta sig fram, även de med rullstol. I Vuollerim är biblioteket i ett plan, men i Jokkmokk är bibliotekets lokaler uppdelade på två våningar och därför finns en hiss. Toaletterna i Vuollerim och Jokkmokk är handikappanpassade. I Nya bibliotekslagen SFS 2013:801 finns det bestämmelser som rör funktionshindrades tillgång till de allmänna biblioteken: Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

1.4.4 Barn och ungdomar

Kultur- och Fritidsnämndens mål säger att Kultur- och Fritidsavdelningen ska prioritera barn och ungdomar. Därför är barn- och ungdomsbibliotekariens arbete viktigt. Eftersom folkbiblioteken ska stimulera barnen att läsa på fritiden, är det barnens föräldrar som bär ansvaret för barnen i bibliotekssammanhang. Barn- och ungdomsbibliotekarien skall i första hand serva barn och ungdomar i kommunen, vad gäller grund- och gymnasieskolorna så är skolbiblioteken skolans ansvar. Mediebeståndets urval ska vara brett till innehåll och form. Folkbibliotekets mediebestånd ska komplettera, inte ersätta, skolbibliotekens mediebestånd.

Barnkonventionen säger att ”Alla barn har samma rätt att få sina behov tillgodosedda var de än befinner sig på jorden”. Biblioteket skickar ut påminnelser till barn som har glömt att lämna igen sina böcker, men tar inte ut någon avgift för det. Om biblioteket börjar ta ut avgifter för påminnelser till barn kommer merkostnader att ställas mot barnens läslust och stimulans. Biblioteket tar dock ut en avgift för lån av barn- och ungdomsfilmer.

1.4.5 Barnomsorg och utbildning

Förutsättningar finns för ett bra samarbete mellan kommunbiblioteket, barnomsorgen och utbildningsinstitutionerna. Kommunbiblioteket har under lång tid arbetat med att uppfylla de önskemål som uppkommit från skola och omsorg. Biblioteket tar emot grupper på förmiddagarna och ger biblioteksundervisning i vissa årskurser samt på begäran. De grupper som kommer till biblioteket blir servade av barn- och ungdomsbibliotekarien. Lärarna är öppna för samarbete med biblioteket, men det får inte vara för tidskrävande för dem. Förskolan har svårt att frigöra förskolepersonal för att ha gemensamma möten med bibliotekspersonalen. Däremot fungerar det bra med information via e-post och telefon.

Förskolan, grundskolan och gymnasiet säger att de är nöjda med det mediebestånd som finns, och önskar att det ska hållas aktuellt även i fortsättningen. De vill gärna ha information om bibliotekets verksamhet samt om nya böcker och annan media. Förskolorna och grundskolorna har åtta veckors lånetid på böcker. Detta är en bra service som uppskattas. De säger att de får den hjälp och information de vill ha.

Skolorna i Jokkmokks kommun undervisar i samisk kultur och historia i år 6-9. Inom det fria valet erbjuds dessutom samiska alla elever. I första hand är det Samernas bibliotek som ska serva skolorna med bokdepositioner om samer och på samiska. Men i den mån kommunbiblioteken och skolbiblioteken kan bidra med media och annan service ska de göra det.

1.4.5.1 Barnomsorg

Barnomsorgen i Jokkmokks kommun har under läsåret 2016-2017 totalt 158 barn. Av dem går 114 barn i Jokkmokk, 28 i Vuollerim och 16 i Porjus. De får sitt behov av litteratur tillgodosett genom lån och depositioner från kommunbiblioteket. Alla förskolor använder sig av folkbiblioteket. Personalen på biblioteket plockar ihop böcker om förskolan önskar det, till exempel om de letar litteratur inom något visst ämnesområde.

Sagostunder och berättarstunder är uppskattat och förskolan önskar sig mer av det. Själva vill de inte hålla i dem, men de vill gärna komma på sådana arrangemang.

1.4.5.2 Grundskola

Folk- och skolbibliotek har olika uppgifter. Folkbibliotekets uppgift är att stödja det fria kunskapssökandet och stimulera till fri läsning, det vill säga det som sker utanför skolans ram. Det fungerar också som ett komplement till skolbiblioteket. Skolbibliotekens främsta uppgift är att tillhandahålla den litteratur och det IT-stöd som behövs i undervisningen. De ska ingå som en resurs i det pedagogiska arbetet och behöver därför finnas i direkt anslutning till skolan. Därutöver kan skolbiblioteket också låna ut litteratur till eleverna, även om det inte är huvudsaken. Ett skolbibliotek fungerar också som en arbetsplats för skolans elever. Ansvaret för skolbiblioteken ligger hos Barn- och utbildningsnämnden.

I Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 står det att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola ”kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt”. Det är viktigt att läskunnigheten och läsförståelsen ökar bland barn och ungdomar i Jokkmokks kommun. Folkbiblioteken ska hjälpa till med barnens språkutveckling, men när det gäller barn och ungdomar i skolåldern har skolorna det största ansvaret. Därför bör det finnas bemannade skolbibliotek på varje grundskola.

Västra skolan är en skola för år 1-5. Under läsåret 2016-2017 har de totalt 162 elever. De har ett eget skolbibliotek med lärare, som svarar för medieinköp och öppethållande. Lärare och elever besöker folkbiblioteket med jämna mellanrum.

Lärarna vill att eleverna ska få biblioteksundervisning. Barn- och ungdomsbibliotekarien informerar lärarna om biblioteksundervisningen och lockar lärarna att boka tid. Skoleleverna är välkomna till biblioteket på förmiddagar, deras lärare bokar tid. Under ordinarie öppettider är de självklart också välkomna, men kan då inte alltid få lika god service. Det är mest låg- och mellanstadiet som kommer till biblioteket, högstadiet kommer inte lika ofta. Det kan bero på att varje högstadielklass har flera olika lärare.

Vuollerimskolan är en grundskola för år 1-5. Under läsåret 2016-2017 har skolan 38 elever.

Porjus skola är en grundskola för år 1-5. Det går under läsåret 2016-2017 15 elever där. Porjus Arkivkommitté håller bokstationen öppet på måndag kväll för allmänheten och tisdag förmiddag för förskola, skola och allmänhet.

Östra skolan är en grundskola för år 6-9. Det går under läsåret 2016-2017 177 elever där. Eleverna på Östra skolan betjänas i huvudsak av det egna biblioteket. Verksamheten sköts av en biblioteksansvarig personal med hjälp av lärare. Östra skolans elever och lärare besöker även folkbiblioteket med jämna mellanrum.

Sameskolan är en statlig grundskola med förskoleklass och klasser upp till och med år 6. Där går under läsåret 2016-2017 59 elever. Sameskolan besöker regelbundet folkbiblioteket.

Vuollerims Friskola är en friskola som under läsåret 2016-2017 har 38 elever. De besöker regelbundet biblioteket i Vuollerim.

1.4.5.3 Gymnasium

Bokenskolan är en gymnasieskola Det går under läsåret 2016-2017 146 elever där. Gymnasiebiblioteket var i dåligt skick eftersom det inte har funnits tid för skötsel av det och inte heller några pengar för nyinköp. Den lärare som har haft ansvar för det har skött det utanför ordinarie sysslor. Därför är det numera nedlagt.

Bokenskolan tycker att samarbetet med kommunbiblioteket är bra, bland annat uppskattas att bibliotekets katalog kan nås via Internet. En del lärare vill att eleverna ska få biblioteksundervisning, de kommer till biblioteket med sina elever. Det som troligen är ett hinder för flitigt användande av kommunbiblioteket är det fysiska avståndet, på cirka 1,5 kilometer. De elever som lånar på kommunbiblioteket lånar i först hand på sin fritid, men en del litteratur till skolarbetet lånas också.

1.4.5.4 Vuxenstudenter

Vuxenstuderande använder sig mycket av kommunbiblioteken. En arbetsuppgift som är kopplad till servicen till de studerande är fjärrlån. Denna hantering är tidskrävande, men nödvändig. Biblioteket ska erbjuda service till de vuxenstuderande. I Jokkmokk erbjuds kommunal vuxenutbildning, högskoleutbildningar och fristående kurser sedan flera år tillbaka. De flesta utbildningarna ges av Luleå tekniska universitet och Umeå universitet. I lärcentrat Kunskapens Hus kan studenter delta i

utbildningar på distans, detta bland annat genom videokonferenser. I kommunen finns också Samernas utbildningscentrum som är en samisk utbildningsinstitution

1.4.5.4.1 Kunskapens Hus

Lapplands Lärcentra Jokkmokk (Kunskapens Hus) är utbildningsanordnare för Kommunal vuxenutbildning på grundläggande- och gymnasial nivå, Särskild vuxenutbildning (Lärvux), Utbildning i svenska för invandrare (Sfi), yrkeshögskoleutbildning samt uppdragsutbildning. Kunskapens Hus samverkar även med universitet och andra utbildningsanordnare gällande högskole- och yrkeshögskoleutbildning på distans och fungerar som lokalt lärcentrum för studenter på eftergymnasial nivå.

Läsåret 2016 studerar ca 145 elever på Komvux/Sfi/Lärvux. Det finns ca 66 studenter på yrkeshögskoleutbildningar och ca 50 på högskoleutbildningar.

Kunskapens Hus har inget eget bibliotek och köper inte in referenslitteratur. Den litteratur som finns kvar är knuten till utbildningar som tidigare getts via lärcentrum och kan till viss del vara inaktuell. Lärcentrum är tillgängligt för elever/studenter mellan klockan 06.30 och 22.30. Det innebär att elever/studenter på Kunskapens Hus inte har behov av studieplatser på biblioteket.

Förutsättningar finns för ett bra samarbete. Lärarna vill gärna ha information om biblioteket och nya böcker och annan media. Kunskapens Hus och biblioteket har en dialog om hur många elever som studerar hos dem och vilken litteratur kurserna kräver. Kommunbiblioteket köper en del av den kurslitteratur som passar de utbildningar som ges via Kunskapens Hus. Biblioteken har under lång tid arbetat med att uppfylla de önskemål som kommit in till biblioteken i kommunen. Det ger en god beredskap för att kunna ge en bra service till de studerande.

Biblioteket i Jokkmokk har haft biblioteksundervisning för ett antal klasser. Eleverna var nöjda med undervisningen och överraskade över att biblioteket hade så mycket att erbjuda.

1.4.5.4.2 Samernas utbildningscentrum

Samernas utbildningscentrum är en samisk utbildningsinstitution. Den ska ge enskilda samer en utbildning och genom samverkan med folkbildningsorganisationer och andra institutioner sprida kunskaper om samerna till en vid krets av människor. Skolan har under läsåret 2016-2017 ca 30 elever samt distanselever. Det finns ett litet bibliotek, men tyvärr ingen som ansvarar över det. Eleverna använder sig av Jokkmokks kommunbibliotek och av Ája – Arkiv och bibliotek och Samernas bibliotek. För fjärlån kommer eleverna till Jokkmokks kommunbibliotek. Skoleleverna är välkomna till biblioteket även på förmiddagar om deras lärare bokar tid.

1.4.6 Företag

Biblioteken i Jokkmokks kommun har inte riktat sin verksamhet mot företagen under de senare åren. Den service som skulle kunna ges till företag är till exempel boksnurror och bokdepositioner.

1.5 Jokkmokks kommunbiblioteks uppdrag

Sverige är ett kunskapssamhälle. Det livslånga lärandet har betonats och stora utbildningssatsningar har gjorts. Biblioteken har stor betydelse för kunskapsutvecklingen och informationsförsörjningen. Kommunbiblioteken har idag stor betydelse för människor som ägnar sig åt lärande och kompetensutveckling.

Samarrangemang mellan studieförbund, vuxenutbildare samt bibliotek med till exempel en föreläsare som intresserar företagen i kommunen är möjligt. Även bibliotekets roll som mötesplats för kultur och bildning kan ha betydelse för att rekrytera ny personal eller behålla kompetent personal i företagen samt minska utflyttningen. Biblioteket samarbetar med studieorganisationerna i gemensamma arrangemang.

Kultur- och Fritidsnämndens mål säger att Kultur- och Fritidsavdelningen ska prioritera barn och ungdomar. Antal utlån av medier/invånare ska ha ökat med 10 % varav barn och ungdomar ska öka med 6 % jämfört med 2012 års statistik. Besöken/invånare ska öka med 10 %.

Biblioteken i Norrbotten har färdigställt en läsluststrategi under 2016 som ska ingå i den regionala biblioteksplanen som beräknas vara klar under 2017.

En övergång till Libris och Dewey har startats under 2016.

Det är angeläget att biblioteket når småbarnsföräldrar för att stimulera barnens tidiga språkutveckling. Genom att biblioteket delar ut en *gåvobok* till alla nyfödda kommunmedborgare görs ett försök att nå ut även till ovana besökare. Alla föräldrar blir genom ett samarbete med BVC inbjudna till en BVC-träff på biblioteket. Föräldrarna och barnen får lära sig om biblioteket och får utbudet presenterat för sig. Det är vanligt att nyblivna föräldrar hittar tillbaka till biblioteket igen efter att de inte har varit till biblioteket sedan de själva gick i skolan. Det är viktigt att föräldrar förstår att de är välkomna på biblioteket även med småbarn.

För att stimulera läslusten satsar biblioteket också extra på 6-åringarna som just ska börja läsa. I ett samarbete med skolan blir alla 6-åringar inbjudna till en biblioteksintroduktion för att upptäcka allt det som biblioteket har att erbjuda. Vid besöket får barnen en bokgåva, de får välja bland några olika lättlästa böcker och får ta hem en bok som sin alldeles egna. De får också information om att de nu är gamla nog att få göra lånekort om de och föräldrarna önskar.

Biblioteken planerar att starta upp en nysatsning för elever i årskurs 6. De kommer att få en bokgåva som biblioteket i samarbete med skolan sedan arbetar med.

Barn och ungdomar som behöver läsa på annat sätt är också en prioriterad målgrupp enligt bibliotekslagen. Genom ett samarbete mellan bibliotek och skola erbjuds barn som har läshandikapp att skapa ett DAISY-konto som gör att de själva kan ladda ner specialanpassade talböcker till sin dator. Talböckerna går att reglera i hastighet och finns i olika inläsningar beroende på vilket behov man har. Skolan har till uppgift att fånga upp dessa elever och hänvisa dem till biblioteket som gör ett konto tillsammans med barnet/ungdomen och förälder. Biblioteket ska jobba för att samarbetet med specialpedagogerna fortgår på samma fina vis som tidigare. Målet är att alla lässvaga barn som behöver tjänsten ska bli erbjuden Daisy.

Vi har också en Äppelhylla med medier anpassade för barn och ungdomar som behöver läsa på annat sätt t.ex. taktila böcker, punktskrift, teckenspråk m.m.

Barn med utländsk bakgrund eller med föräldrar som talar annat språk ska kunna hitta medier på sitt hemspråk som passar deras läsnivå. Även medier på svenska som passar för att introduceras i svenska språket ska finnas tillgå. Böcker med parallelltext är att föredra när sådant finns att köpa på de efterfrågade språken.

Kommunbiblioteket har service till omsorgen, såsom tillhandahållande av Daisy och Victor-spelare, CD-böcker, lättlästa böcker och storstilsböcker. En dialog med äldreboendena är viktig. Biblioteket har utbildat läsombud på äldreboendena, Dagcenter och i psykvården. Läsombuden har lärt sig om lättlästa böcker, tidningar och samhällsinformation. De ordnar läsestunder med högläsning på äldreboendena, berättar om lättläst för de äldre samt ordnar biblioteksbesök. De har fortsatt stöd av biblioteket.

Kommunbibliotekets uppgift är även i fortsättningen att stödja det fria kunskapssökandet och stimulera till fri läsning. Det ska också fungera som ett komplement till skolbiblioteket. Kommunbiblioteket ska fortsätta samarbeta med och erbjuda service till de skolor som finns i kommunen. Det är viktigt att utveckla metoder för hjälp till självhjälp, som t.ex. undervisning i bibliotekskunskap och databaser. Det bör läggas mer resurser på att vidareutveckla samarbetet med vuxenutbildningarna. Efterfrågan på ett samarbete kommer förmodligen att öka eftersom de vuxnas lärande spelar en stor roll i dagens samhälle.

1.5.1 Det tillgängliga biblioteket

En RFID-märkning av mediebeståndet vid länets folkbibliotek är genomförd 2016. Eftersom vi då kommer att kunna erbjuda låntagarna möjlighet att själva låna ut och återlämna sina medier via en självbetjäningsautomat frigörs tid för personalen och vi har kunnat utöka öppettiderna.

Biblioteket arbetar också för att 24-timmarsbiblioteket ska utvecklas, detta för att öka tillgängligheten och servicen till låntagaren. Genom webbsidan Bibblo.se är biblioteket tillgängligt för besökarna dygnet runt.

1.6 Slutord

Biblioteksplanen ska vara en grund för verksamhetsplaneringen. Den ska utvärderas och uppdateras vart annat år. Det ska finnas en ny och uppdaterad version färdigt år 2018.

1.7 Litteraturlista

Nyckeltal 1.0. biblioteksstatistik, Kungliga biblioteket 2013

<http://biblioteksstatistik.blogg.kb.se/files/2013/10/SkriftNyckeltal.pdf>

Biblioteksplan 2.0. Kungliga biblioteket 2014,

<http://www.kb.se/Dokument/Biblioteksstatistik/SkriftBiblioteksplan.pdf>

Kungliga bibliotekets Verksamhetsrapport 2014

<http://bibstat.libris.kb.se/report>

Bibliotekslagen (SFS 2013:801).

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2013-801/

Folkbiblioteken i Norrbottens län 2013 - regionala förutsättningar för kunskapssamhället, Svensk biblioteksforening (2014),

<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2014/08/Folkbiblioteken-i-Norrbottens-lan.pdf>

Jokkmokks kommunfakta 2012

<http://www.jokkmokk.se/ext/templates/extPage.aspx?id=1597>

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94 (2011),

<http://www.skolverket.se>

FN:s konvention om barnets rättigheter

<http://barnkonventionen.se/fns-konvention-for-barns-rattigheter/>

Kulturplan för Norrbotten 2014-2016

http://www.nll.se/upload/IB/ku/stku/kulturplaner/Kulturplan_2014-16.pdf